

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Het verhaal van Demeter en Persephone

mythen als spiegel van de relatie tussen de seksen

Dirven, L.; Gerbrandy, P.

Publication date

2010

Document Version

Final published version

Published in

Lampas

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Dirven, L., & Gerbrandy, P. (2010). Het verhaal van Demeter en Persephone: mythen als spiegel van de relatie tussen de seksen. *Lampas*, 43(2), 196-214.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Didactische Rubriek

Het verhaal van Demeter en Persephone

Mythen als spiegel van de relatie tussen de seksen

LUCINDA DIRVEN & PIET GERBRANDY

In dit themanummer over schakingen in klassieke mythen is meermalen ter sprake gekomen dat historische omstandigheden van grote invloed waren en zijn op de invulling en de interpretatie van mythen. Mythen weerspiegelen en bevestigen sociale verhoudingen. Ideeën over mannelijk- en vrouwelijkheid en de manier waarop beide zich ten opzichte van elkaar verhouden, vinden we dan ook terug in de manier waarop klassieke verhalen worden verteld. Dat geldt voor de mythen uit het verleden, maar dat geldt ook voor de manier waarop deze oude verhalen in onze moderne tijd worden herverteld. Om dit te illustreren, worden in deze lesbrief twee versies van de mythe van Demeter en Persephone met elkaar vergeleken: de zogenoemde *Homerische hymne aan Demeter* en *Persephone and the Winterseeds*, een aflevering uit de animatieserie *Mythic Warriors*. De afleveringen van deze tekenfilm zijn te vinden op YouTube.¹ Van de hymne is hieronder, na een introductie op de achtergrond ervan, een vertaling van de hand van Hilda Oudemans opgenomen. Daarnaast bieden we twee fragmenten in het Grieks en het Latijn aan, met uitvoerige annotatie. Het betreft passages uit de *Homerische hymne* en uit de *Fasti* van Ovidius; in beide leest men hoe het meisje door haar oom meegesleurd wordt.

Afhankelijk van het leerjaar en van de tijd die eraan besteed kan worden, zou de les of serie lessen de volgende elementen kunnen bevatten:

1. Introductie op het verhaal van Persephone en de *Homerische hymne*
2. Vertaling van de fragmenten uit de hymne en de *Fasti*
3. Het lezen van (delen van) de hymne in vertaling
4. Het bekijken van *Persephone and the Winterseeds*
5. Discussie over de verschillen in visie op de verhoudingen tussen de seksen die tot uitdrukking komen in de verschillende versies

De *hymne aan Demeter* stamt uit het einde van de zevende of het begin van de zesde eeuw v.Chr. en is een van de oudste versies van het overbekende verhaal van de roof van Persephone. De animatieserie werd in de jaren '90 van de vorige eeuw in Canada geproduceerd voor kinderen. De verschillen in de manier waarop in beide verhalen met de relaties tussen de seksen wordt omgegaan, zegt in eerste instantie iets over onze eigen, moderne tijd. Indien het oude verhaal bekend is, springen de afwijkingen in de moderne uitvoering onmiddellijk in het oog. Het is vaak niet moeilijk deze vernieuwingen naar onze moderne tijd terug te koppelen. Een overbezorgde moeder, een rebellerende puberdochter en een gevoelige minnaar; het sluit naadloos aan bij de manier waarop wij nu aankijken tegen gezin, liefde en seksualiteit.

Indien de moderne versie zoveel zegt over onze eigen tijd, dan betekent dit dat het oude verhaal ons iets kan leren over de relatie tussen mannen en vrouwen in de oudheid. Uiteraard is de *hymne aan Demeter* wat dit betreft moeilijker te lezen dan een moderne tekenfilm. Veel elementen uit de hymne zijn alleen te begrijpen met een flinke dosis achtergrondkennis over de hymne zelf en de periode waarin die is ontstaan.

Introductie op de *Homerische hymne aan Demeter*

De *hymne aan Demeter* behoort tot de zogenoemde *Homerische hymnen*, een groep van gezangen die te dateren is tussen de zevende en de vijfde eeuw v.Chr. Ze zijn naar Homerus vernoemd omdat ze evenals de *Ilias* en de *Odyssee* geschreven zijn in dactylische hexameters. Feitelijk zijn ze echter anoniem. De verzameling zoals die is overgeleverd werd mogelijk al samengesteld in de eerste eeuw v.Chr. en bevat drieëndertig hymnen, die op grond van hun lengte zijn onderverdeeld in vijf lange en achtentwintig korte hymnen. In tegenstelling tot de korte hymnen, die slechts een karakterschets zijn van een god of godin, zijn de vijf lange hymnen verhalend. Dikwijls vertellen ze hoe goden aan voor hen specifieke eigenschappen zijn gekomen of hoe bepaalde zaken zijn ontstaan.

¹ <http://video.google.nl/videosearch?q=persephone+and+the+winterseeds&hl=nl&emb=o&aq=ff#> De drie afleveringen van het verhaal duren samen ongeveer 20 minuten.

De *hymne aan Demeter*, die te dateren is tussen 650-550 v.Chr., draait in de eerste plaats om het ontstaan van het heiligdom van Demeter in Eleusis, een havenplaats vlakbij Athene. Vanaf de zesde eeuw v.Chr. tot het einde van de vierde eeuw n.Chr. was dit de plaats waar men zich liet inwijden in de zogenoemde Eleusinische mysteriën. Hoe dit jaarlijks terugkerende ritueel, waaraan duizenden Demeter-vereerders deelnamen er precies uitzag, is niet bekend. We weten wel wat de mensen hier hoopten te vinden. De hymne vertelt dat mensen zich lieten inwijden opdat de godin hen rijkdom en voorspoed zou brengen in dit leven en het vooruitzicht zou geven op een beter leven na de dood (r. 480-489). Uniek is dat nagenoeg iedereen zich in de cultus kon laten inwijden: mannen, vrouwen, slaven, burgers, Grieken en niet-Grieken, iedereen was welkom. De enige voorwaarde die de priesters van Eleusis stelden was dat men Grieks kon spreken en geen moord had gepleegd.

De verhouding tussen de seksen is uiteraard maar een van de vele interessante aspecten van dit gedicht. De hymne weerspiegelt de man-vrouw verhoudingen in het laat-Archaische Griekenland.² Het gedicht laat duidelijk zien dat deze maatschappij uitgesproken patriarchaal was. Vaders stonden aan het hoofd van de families en bepaalden het leven van hun familieleden. In de hymne is het Zeus die, in overleg met zijn broer, besluit zijn dochter Persephone uit te huwelijken. Naar de mening van de moeder en de dochter wordt niet gevraagd. We weten uit andere bronnen dat dit inderdaad de normale procedure was in de Griekse wereld. Meisjes werden rond hun twaalfde levensjaar door hun vader uitgehuwelijkt en veelal trouwden zij, evenals Persephone, met een man die ten minste tien jaar ouder was dan zichzelf.

Kenmerkend voor de relatie tussen Zeus en Demeter in de hymne is dat ze niet met elkaar praten. Demeter beklagt zich niet bij de vader van haar kind, maar gaat alleen in haar tempel zitten mokken. Zeus zoekt haar daar niet zelf op, maar stuurt Iris, een vrouwelijke bode, om met haar te praten. Deze segregatie tussen de seksen zien we terug bij de vrouwen van Eleusis die in de hymne worden beschreven en we weten uit andere bronnen dat deze beschrijving overeenkomt met de historische situatie.³ Behalve de kleine Demophon zijn er geen mannen aanwezig in de groep van vrouwen waarin Demeter wordt opgenomen. De vrouwen van Eleusis verzorgen en beschermen elkaar en zijn politiek en economisch afhankelijk van hun mannen. Hoewel Demeter hen vraagt een tempel voor haar te bouwen, moeten ze hiervoor toestemming vragen aan hun echtgenoten en vaders.

Evenals Persephone, die op ruwe wijze uit haar vertrouwde omgeving wordt weggesleurd en meegenomen naar de onderwereld, moesten Griekse meisjes hun eigen familie verlaten en gingen zij deel uitmaken van de familie van hun man. In veel gevallen zal dit ook een reële scheiding zijn geweest.

Antropologisch onderzoek laat zien dat dochters in veel patriarchale maatschappijen worden gebruikt om banden tussen verschillende groepen mensen te creëren of te versterken. Antropologen spreken in dit verband ook wel van 'traffic in women'. Omdat die groepen lang niet altijd in elkaars nabijheid leven, kan dit er voor zorgen dat de bruid wordt afgesneden van haar eigen familie. Het beeld van Hades die Persephone in zijn wagen tilt en met zich meeneemt, doet denken aan de Griekse bruidegom die zijn bruid met paard en wagen kwam halen en meenam naar zijn huis. Het is voorstelbaar dat een dergelijke ingrijpende gebeurtenis door vrouwen werd vergeleken met een verkrachting en werd voorgesteld als een symbolische dood. Op die dood volgde voor de bruid, evenals voor Persephone, een nieuw leven. Tenminste, als ze vruchtbaar bleek te zijn en in staat was nageslacht te produceren.

Persephone's lot wordt uiteindelijk bepaald door de zaadjes uit de granaatappel die ze van Hades te eten krijgt (r. 371-372). Ook dit doet denken aan het wereldse ritueel dat de bruid onderging. Wanneer het meisje aankwam bij haar nieuwe thuis, werd ze ontvangen met voedsel. Het paar werd eerst bestrooid met fruit en wanneer het meisje het huis betrad werd haar een mand met brood aangeboden. Het eten uit deze mand was een teken dat ze zich onderwierp aan haar man. Het feit dat Persephone aanvankelijk weigert te eten in de onderwereld, is veelzeggend. Het betekent de facto dat ze Hades niet als haar man erkent. Later vertelt ze haar moeder dat Hades haar gedwongen heeft te eten (r. 411-413). Uiteindelijk geeft ze haar strijd dus op en geeft ze zich over aan haar ontvoerder.

Het is niet overdreven te stellen dat de gehele hymne doortrokken is van een strijd tussen de seksen. In tegenstelling tot wereldse vrouwen, leggen de godinnen zich niet zonder tegenstand bij hun lot neer. Demeter verzet zich hevig tegen het verlies van haar dochter dat door de vader werd veroorzaakt en de dochter verzet zich tegen de voor haar gekozen echtgenoot. Demeters protest tegen dit gearrangeerde huwelijk kan worden gezien als een verzet tegen de patriarchale ordening van de godenwereld. Hoewel de godin de strijd ten dele wint moet ze uiteindelijk toch het onderspit delven en krijgt het huwelijk zijn beslag. Zo blijft de status quo uiteindelijk gehandhaafd.

Beknopte bibliografie

- Burkert, W. 1979. *Ancient Mystery Cults*. Harvard.
 Foley, H.P. 1994. *The Homeric Hymn to Demeter. Translation, Commentary and Interpretative Essays*. Princeton.
 Reeder, E.D. 1995. *Pandora. Women in Classical Greece*. Princeton.

² Foley (1994: 103-141).

³ Reeder (1995) is een zeer heldere en toegankelijke introductie op dit thema.

Homerische hymne aan Demeter

vertaling HILDA OUDERMANS⁴

- 1 Demeter, de eerbiedwaardige godin met mooie haren, ga ik bezingen, en ook haar dochter met slanke enkels, die geschaakt werd door Hades. De zwaar donderende Zeus met ver reikende stem ging met hem akkoord, maar Demeter met gouden zwaard en schitterende vruchten was niet in de buurt.
- In het gezelschap van Oceanus' dochters met golvende boezem was haar kind aan het spelen en aan het bloemen plukken in een malse wei: roosjes en krokussen en mooie viooltjes, en irissen en hyacinten.⁵ En ook een narcis, die Aarde had voortgebracht om het meisje, een bloem in de knop, te verschalken, om zo volgens Zeus' wens de gastheer van velen een genoegen te doen. Een schitterend wonder was die bloem, voor allen, onsterfelijke goden en sterfelijke mensen, verrukkelijk om te zien, want er ontsproten wel honderd bloemhoofdjes aan haar wortel: hun heerlijke geur stemde heel de wijde hemel daarboven en heel de aarde en de zilte zeegolven zo mild.
- 15 Persephone stond verbaasd en stak de armen uit om met beide handen het mooie speelgoed te vatten, maar de aarde, met wijde wegen doorsneden, scheurde open in de vlakke van Nysa, en Hades raasde voort met zijn onsterfelijke paarden, hij, de gastheer van velen, Cronus' zoon, die tal van namen draagt. Tegen haar wil werd zij geschaakt en in een gouden wagen weeklagend weggevoerd; schrille kreten weerklonken: zij riep om haar vader, de verheven en machtige zoon van Cronus, maar geen god of mens hoorde haar en ook niet de olijfbomen met schitterende vruchten.
- 24 Alleen Perses' dochter, de jeugdige Hecate met glanzende hoofddoek, hoorde het wel in haar grot, en ook de machtige zonnegod Helios, de schitterende zoon van Hyperion, hoorde het meisje roepen om vader Zeus. Die zat echter ver weg van de goden in een tempel, waar veel wordt gebeden: de mooie offergaven van de stervelingen nam hij in ontvangst.
- 30 Volgens Zeus' wil werd Persephone zo tegen haar zin meegevoerd met de onsterfelijke paarden van Cronus' zoon, de gastheer van velen die over

velen heerst en tal van namen draagt, de broer van haar vader. Zolang de godin de aarde kon zien en de sterrenrijke hemel, de sterkstromende visrijke zee en de stralende zon, en ze nog verwachtte haar dierbare moeder terug te zien en de schare der eeuwig levende goden, zolang klampte zij zich dapper vast aan de hoop, hoe bedroefd zij ook was: de toppen der bergen en de diepten der zee weerkaatsten haar onsterfelijke kreten, en zo kreeg haar eerbiedwaardige moeder ze te horen.

- 40 Een felle pijn sloeg haar om het hart: zij scheurde de sluier die om haar goddelijke haren zat, met haar handen wierp ze een donker gewaad om beide schouders. Als een vogel haastte zij zich over land en water om haar dochter te zoeken, maar niemand wilde haar de waarheid zeggen, geen god en geen sterfelijk mens, en ook geen enkele vogel kwam haar de waarheid verkondigen. Negen dagen lang zwierf de eerbiedwaardige Deo⁶ toen over de aarde, met brandende toortsen in haar handen; uit droefheid proefde zij geen ambrozijn meer of nectar, zo zoet om te drinken, en zij besprenkelde zich ook niet met badwater.
- 51 Maar toen zij voor de tiende maal de lichtende Morgenster zag opkomen, kwam Hecate haar met fakkels in haar handen tegemoet. Zij wou haar een boodschap brengen en sprak: "Eerbiedwaardige Demeter, die rijpe vruchten brengt en heerlijke gaven uitdeelt, wie onder de hemelse goden of de sterfelijke mensen heeft Persephone geschaakt en uw gemoed bedroefd? Ik heb kreten gehoord, maar ik kon niet met eigen ogen zien wie de dader was: ik vertel u meteen alles naar waarheid." Dit had Hecate te zeggen; de dochter van Rhea met mooie haren antwoordde niet, maar ijldede dadelijk met haar mee, de brandende toortsen in haar handen.
- 62 Zo belandden ze bij Helios, die toeziet op goden en mensen; zij bleven voor zijn paarden staan en de verheven godin zei: "Helios, als ik ooit je hart en gemoed met woord of daad heb verkwikt, heb dan respect voor mij, zoals het een god tegenover een godin betaamt. Het gaat om de dochter die ik heb gebaard, die zoete telg, zo heerlijk van gestalte... ik heb haar stem door het luchtruim horen galmen als deed men haar geweld aan, ik heb het echter niet met eigen ogen gezien. Maar met je stralen kun je natuurlijk vanuit de heldere hemel op heel de aarde neerzien: zeg mij naar waarheid of je mijn kind ergens gezien hebt, of iemand – een god of mischien wel een sterfelijk mens – haar tegen haar zin heeft meegenomen toen ik niet in de buurt was."
- 74 Zo sprak zij en de zoon van Hyperion antwoordde haar: "Vorstin Demeter, dochter van Rhea met mooie haren, je zult het weten, want ik heb beslist een grote achting voor je en ik heb met je te doen nu je treurt om je dochter met slanke enkels. De schuldige onder de onsterfelijken is niemand minder dan Zeus, die de wolken verzamelt: hij heeft zijn eigen
- 6 Deo is een koosnaam voor Demeter.

4 Gebaseerd op de tekstuitgaven met commentaar van Richardson, N.J. 1974. *The Homeric hymn to Demeter*, Oxford, en van Cassola, F. 1975. *Inni Omerici*, Verona. Gepubliceerd in *Hermeneus* 63.1 (1991), 1-13. Zie voor een Engelse vertaling en een zeer uitgebreid en gedegen commentaar Foley (1994: 1-64).

5 Schakingen vinden opvallend vaak plaats op het moment dat meisjes bloemen plukken. Het verlies van maagdelijkheid wordt dikwijls vergeleken met het plukken van een bloem. Het feit dat verkrachtingen buiten de gemeenschap plaatsvinden is ook veelzeggend.

- broer Hades toegestaan haar zijn bloeiende echtgenote te noemen. Hij is het die haar heeft geschaakt en met zijn paarden naar de duistere onderwereld voerde: zij schreeuwde luid.
- 82 Maar hou nu op met al dat jammeren, godin; je mag toch niet zomaar, zonder grondige reden, een onverbiddelijke wrok koesteren. Als schoonzoon is Hades, die over velen heerst, jou toch niet onwaardig te midden van de onsterfelijken: hij heeft dezelfde vader en moeder als jij. En zijn domein heeft hij gekregen toen aanvankelijk alles in drieën werd verdeeld: hij woont bij zijn onderdanen, over wie hij heer en meester is." Na deze woorden spoorde hij zijn paarden aan; op zijn bevel trokken zij vlug de snelle wagen, als vogels met gespreide vleugels.
- 90 Nog pijnlijker drukte nu haar smart, haast ondraaglijk. Vertoornd op Cronus' zoon, met de donkere wolken, verliet de godin daarom de vergadering van de goden op de hoge Olympus en ging naar de steden van de mensen en hun rijke akkers. Haar prachtige gestalte hield ze lange tijd verborgen: wie haar aankeek, herkende haar niet, geen man en ook geen vrouw met fraaie taille, tot haar aankomst in de woning van de wijze Celeus: hij was toen de heer van het geurige Eleusis.
- 98 Terneergedrukt zat zij dichtbij de weg aan de Maagdenbron, waar de stadsbewoners water haalden, in de schaduw, onder de takken van een olijfbom. Zij leek op een hoogbejaarde vrouw: de tijd van kinderen baren is lang voorbij en vervlogen zijn de gaven van Aphrodite die van kransen houdt; zulke vrouwen worden aangenomen als voedster voor de kinderen van de koningen die recht en wet handhaven, of als huishoudster in hun ruime woningen.
- 105 De dochters van Eleusinus' zoon Celeus zagen haar zitten, toen zij naar het opborrelende water kwamen om het in bronzen kruiken naar het huis van hun vader te dragen. Zij waren met z'n vieren, mooi als godinnen, in de fleur van hun jeugd: Callidike, Cleisidike, de lieflijke Demo en Callithoë, de oudste. Zij herkenden haar echter niet: Het is moeilijk voor stervelingen goden te onderscheiden. Zij bleven bij haar staan en spraken de gevleugelde woorden:
- 113 "Waar kom je vandaan, oudje, en wie ben je onder de bejaarde mensen? Waarom ben je van de stad weggegaan, in plaats van bij de huizen te blijven? In koele kamers zijn daar vrouwen zo oud zoals jij, en ook wel jongere, die je hartelijk zullen onthalen zowel met woorden als met daden." Zo spraken zij en de machtige godin antwoordde: "Wat ook jullie plaats is onder de vrouwen, lieve meisjes, ik groet jullie en ik zal uitleg geven, het is heus niet misplaatst jullie vragen naar waarheid te beantwoorden.
- 122 Gave is mijn naam, want zo heeft mijn eerbiedwaardige moeder mij genoemd. Nu ben ik over de brede zeespiegel van Kreta gekomen, maar niet vrijwillig: met geweld en dwang hebben rovers mij tegen mijn zin weggevoerd en daarna zijn zij met hun snel schip in Thoricos geland. Daar gingen de vrouwen allen samen aan wal en zij bereidden ook een maaltijd bij de tros van het schip, maar ik verlangde niet naar honingzoete spijzen. Heimelijk zocht ik mijn weg door het duistere vasteland en wist zo aan mijn brutale meesters te ontkomen: ze hadden mij niet gekocht en ze zouden voor mij geen verkoopprijs kunnen opstrijken.
- 133 Zo ben ik dan na mijn omzwervingen hier beland, maar ik weet niet precies waar ik ben en welke mensen in deze streek leven. Het is mijn vurigste wens dat alle goden die de Olympus bewonen, jullie een wettige echtgenoot schenken, en kinderen zoals ouders die verlangen te krijgen, maar in ruil daarvoor doe ik een beroep op jullie gevoelens van medelijden, meisjes. Naar welk huis zou ik kunnen gaan, lieve kinderen, welke man en vrouw zouden mij in dienst kunnen nemen voor het werk dat een oude vrouw past? Ik zou een pas geboren kind in mijn armen kunnen nemen en voortreffelijk verzorgen, het huis in het oog houden, achteraan in de goed gebouwde kamers het bed van mijn meester spreiden en de vrouwen hun taken aanleren."
- 145 Zo sprak de godin en dadelijk nam het meisje Callidike, de mooiste van Celeus' dochters, het woord: "Moedertje, wij mensen zijn genoodzaakt te dragen wat de goden ons geven ook al gaan we eronder gebukt, want zij zijn toch veel machtiger. Maar op je vraag zal ik een duidelijk antwoord geven en de namen opsommen van de mannen die hier veel macht en gezag bezitten, de leiders van het volk, die de tinnen van de stad beschermen met hun beraad en rechtspraak.
- 153 De verstandige Triptolemus woont hier, ook Diodes en Polyxenus, de voortreffelijke Eumolpus, Dolichus en onze dappere vader, ieder met hun vrouw die de huishouding verzorgt. Niemand van hen zal op het eerste gezicht je voorkomen minachten en je van het huis verjagen: neen, ze zullen je ontvangen want je lijkt wel een godin. Maar wacht, als je wil; wij zullen eerst naar het huis van vader gaan en alles goed uitleggen aan moeder, Metaneira met fraaie taille. Misschien vraagt zij je naar ons te komen en geen ander huis te zoeken. Want er is nog een zuigeling in de goed gebouwde woning, haar jongstgeborene, een nakomelingetje, een vurig gewenst lief zoontje. Zo je hem grootbrengt tot hij volwassen is, dan zal iedere vrouw je wel benijden als ze je ziet; zo'n grote beloning zul je krijgen."
- 169 Zo sprak zij en de godin knikte haar instemmend toe; de meisjes vulden hun mooi versierde kruiken met water en droegen ze fier. Fluks bereikten zij het grote huis van hun vader, waar zij snel aan hun moeder vertelden wat zij gezien en gehoord hadden; zij moesten de vrouw dadelijk gaan halen: een onmetelijk loon zou zij krijgen. Zoals in de lentetijd herten of kalfjes door de weide springen en hun buikjes vol eten, zo snelden

- zij langs de holle weg; de plooiën van hun bekoorlijke kleren schortten zij op en als een goudgele bloem wapperde hun haar om hun schouders.
- 179 Dichtbij de weg troffen zij de eerbiedwaardige godin aan, op de plaats waar zij haar kortgeleden hadden verlaten; toen gingen zij haar voor, op weg naar hun ouderlijk huis en zij volgde bedroefd, geheel in haar sluier gehuld, de donkere peplos fladderde om haar tere voeten. Weldra bereikten zij het huis van Celeus, bij Zeus geliefd. Zij gingen door de zuilengang: daar zat hun eerbiedwaardige moeder naast een steunpilaar van het stevig gebouwde huis te wachten met het kind op haar schoot, haar jongste spruit.
- 187 De meisjes kwamen op haar toegelopen, terwijl de vrouw de drempel opstapte: zij raakte met haar hoofd de zoldering en vulde de ingang met een goddelijke lichtglans. Ontzag en eerbied grepen Metaneira aan: bleek van vrees stond zij van haar zetel op en nodigde de vrouw uit te gaan zitten. Maar Demeter, die rijpe vruchten brengt en heerlijke gaven uitdeelt, wilde in de prachtige zetel niet gaan zitten; zij wachtte en zweeg, de mooie ogen neergeslagen, totdat de zorgzame Iambe voor haar een stevige stoel neerzette en er een zilverwitte vacht over uitspreidde.
- 197 Toen ging ze zitten en trok de sluier voor haar gelaat. Lange tijd zat ze daar in stilte te treuren, zonder taal of teken, zonder een glimlach, zonder eten of drinken. Want zij verging van verlangen naar haar dochter met fraaie taille, totdat de zorgzame Iambe begon te spotten en te schimpen: de eerbiedwaardige godin moest glimlachen, daarna lachte zij breeduit en kwam in een gunstige stemming; ook later deed Iambe haar trouwens genoeg met haar reacties.
- 206 Metaneira vulde een grote beker met honingzoete wijn en reikte hem de godin aan, maar zij weigerde: het was haar niet geoorloofd, zei ze, rode wijn te drinken; zij vroeg gerstemeel en water te mengen met fijne polei en haar dat als drank aan te bieden. De gastvrouw ging op dit verzoek in: zij bereidde het mengsel en gaf het aan de godin. De machtige Deo aanvaardde de drank om de rite in te stellen.⁷
- 212 Daarop nam Metaneira met mooie gordel het woord: "Gegroet, vrouwe, want ik denk dat u niet van geringe, maar van aanzienlijke ouders afstamt; uit uw ogen straalt immers eerbied en waardigheid, zoals bij koningen die recht en wet handhaven. Maar de mens kan niet anders dan dragen wat de goden hem geven, ook al lijdt hij eronder: het juk drukt op zijn nek. Nu u echter hierheen bent gekomen, zal mijn bezit u ten dienste staan: ik vertrouw u de opvoeding toe van dit kind, dat de goden mij laat en onverhoopt hebben geschonken. Hoe vurig heb ik ernaar verlangd! Zo u mijn zoon grootbrengt tot hij volwassen is, dan zal iedere vrouw u zeker benijden als ze u ziet: zo groot is de beloning die ik u zal geven."
- 224 Tot haar sprak Demeter met mooie krans: "Ook ik groet u van harte, vrouwe, en mogen de goden u voorspoed schenken; gaarne zal ik op uw voorstel ingaan en voor uw kind zorgen: ik zal het opvoeden en ik geloof niet dat het ooit schade zal ondervinden van toverspreuken of giftige kruiden, want een dwaze voedster ben ik niet: ik weet een tegengif te bereiden dat veel sterker is dan dat van een kwakzalver en ik ken een doeltreffende bezwering tegen boze toverij." Zo sprak zij en drukte het kindje met haar onsterfelijke handen aan haar geurige boezem tot vreugde van zijn moeder.
- 233 Zo zorgde zij in het paleis voor de opvoeding van Demophon, de schitterende zoon van de wijze Celeus, het kind van Metaneira met mooie gordel. En hij groeide gelijk een daimon, zonder dat hij eten kreeg of gezoogd werd: Demeter wreef hem in met ambrozijn, als was hij uit een god geboren, en blies zachtjes over hem terwijl hij aan haar boezem lag. 's Nachts borg zij hem als een fakkel in de vuurgloed, zonder dat zijn ouders het wisten: zij stonden erover verbaasd hoe snel hij opgroeide en naar voorkomen op de goden geleek.
- 242 En zij zou hem eeuwig jong gemaakt hebben en onsterfelijk, indien Metaneira met mooie gordel het niet had gemerkt op een nacht, toen ze onbezonnen haar bespiedde vanuit haar geurige kamer. Zij slaakte een kreet en sloeg zich op de dijen, zij vreesde het ergste voor haar kind en sprak jammerend de gevleugelde woorden: "Demophon, mijn kind, jou verbergt de vreemde vrouw in het grote vuur en mij levert ze over aan jammer en bittere zorgen." Aan wanhoop ten prooi sprak zij zo, en de verheven godin hoorde haar.
- 251 Demeter met mooie krans was boos op haar, ziedend van woede nam zij het kind dat onverhoopt in het paleis was geboren, met haar onsterfelijke handen weer uit het vuur en legde het ver van zich weg op de grond. Dan richtte ze zich tot Metaneira met mooie gordel:
- 256 "Onervaren mensen, hebben jullie dan geen verstand om te zien of er een goed of slecht lot op komst is? Ook jij hebt je toch echt onherroepelijk laten verblinden door je dwaasheid! Het onverbiddelijke water van de Styx waarbij de goden zweren, mag het weten: ik was van plan je zoon voor altijd onsterfelijk te maken en eeuwig jong, en hem onvergankelijke eer te verlenen; nu echter kan hij de demonen van de dood niet meer ontlopen. Maar omdat hij op mijn knieën is geklommen en in mijn armen heeft geslapen, zal hij altijd onvergankelijke eer genieten: eeuwig en altijd zal de jeugd van Eleusis jaarlijks op een bepaalde datum schijngevechten opvoeren en onderling verbeterd strijd leveren.
- 268 Ik ben Demeter, hooggeëerd, de grootste bron van rijkdom en vreugde voor de onsterfelijken en de stervelingen. Welnu, laat heel het volk mij

7 Demeter initieert hier het drinken van de zogenoemde *kykeon*, waarmee ook de deelnemers aan de mysteriën hun vasten beëindigden.

- een grote tempel bouwen met vooraan een altaar, aan de voet van de hoog ommuurde stad, waar de heuvel boven de Callichorosbron uitspringt. De offerriten zal ik zelf bepalen, zodat jullie, door ze vroom te vieren, later mijn gunst kunnen terugwinnen." Na deze woorden veranderde de godin haar gestalte en haar uiterlijk: zij stootte de ouderdom van zich af en straalde schoonheid uit, haar gewaad verspreidde een aantrekkelijke geur en over een grote afstand straalde er een glans van haar onsterfelijk lichaam, haar blonde haren groeiden tot aan haar schouders en het stevig gebouwde huis was vol licht als van een bliksemstraal.
- 281 Zo ging zij het paleis uit; met knikkende knieën bleef Metaneira lange tijd sprakeloos. Zij dacht niet meer aan haar dierbaar kind, om het van de grond op te rapen, maar zijn zussen hoorden het klagend geschrei van hun broertje en sprongen uit hun goed gespreide bed. Een van hen nam de baby in haar armen en drukte hem aan haar boezem, een andere wakkerde het vuur aan en een derde haastte zich met lichte tred om haar moeder de geurige kamer uit te leiden. Met vereende krachten probeerden ze hem te wassen, maar hij spartelde tegen; hoewel zij hem met tedere zorgen omringden, liet hij zich niet sussen want hij was in de handen van minder bekwame verzorgsters en opvoedsters.
- 292 Heel de nacht door poogden zij sidderend van angst de roemrijke godin gunstig te stemmen. Maar zodra het ochtend werd, vertelden zij de heerser Celeus naar waarheid wat Demeter met mooie krans hen had opgedragen. Zo riep hij dan zijn talrijk volk ter vergadering bijeen en gaf het bevel om op de heuveltop een rijke tempel te bouwen met een altaar, voor Demeter met mooie haren. Zij gehoorzaamden dadelijk en luisterden naar zijn woord: volgens zijn opdracht bouwden zij een tempel die oprees zoals de godheid het beschikt had. En toen hij af was, staakten zij de arbeid en iedereen ging naar huis, maar de blonde Demeter bleef daar zitten ver van al de goden, verteerd door verlangen naar haar dochter met fraaie taille.
- 305 En zij maakte er een vreselijk, ja een hondslastig jaar van voor de mensen op de aarde, die velen te voeden heeft: de grond bracht geen zaad voort, want Demeter met mooie krans hield het verborgen; tevergeefs trokken de ossen vele gebogen ploegen over de akkers en viel er veel witte gerst in de aarde. En zo zou door haar toedoen heel het geslacht van de sterfelijke mensen door hongersnood zijn omgekomen: de bewoners van de Olympus hadden dan ook niet meer kunnen genieten van hun recht op geschenken en offers; maar Zeus had het gemerkt en was erover gaan nadenken.
- 314 Om Demeter met mooie haren, lieflijk van gestalte, terug te roepen, stuurde hij eerst Iris met gouden vleugels. Zij luisterde naar de woorden van Cronus' zoon, Zeus met de donkere wolken, en snelde met vlugge

- voet door de ruimte. Zij bereikte de vesting van het geurige Eleusis, waar zij Demeter met donkere peplos in haar tempel aantrof; zij richtte zich tot haar en sprak de gevleugelde woorden: "Demeter, vader Zeus, die onwrikbare besluiten treft, vraagt u weer te keren naar de schare der eeuwig levende goden. Ga nu toch en sla de boodschap die ik u vanwege Zeus overbreng, niet in de wind." Zo sprak zij smekend, maar de godin liet zich niet overhalen.
- 325 Zeus zond dan de gelukzalige eeuwiglevende goden allen naar haar toe; met vele prachtige geschenken gingen ze haar beurtelings bidden en smeken en zij bewezen haar de eer die zij te midden van de onsterfelijken wenste te ontvangen. Maar geen van hen allen kon de geest en het gemoed van de toornige godin vermurwen; zij wilde van hun woorden niet weten en hield koppig vol dat zij de geurige Olympus niet zou betreden en geen vruchten uit de aarde zou laten opschieten, zolang zij haar mooi ogende dochter niet met haar eigen ogen gezien had.
- 334 Zodra de zwaar donderende Zeus met ver reikende stem dit vernam, zond hij de doder van Argus, Hermes met gouden staf, naar de onderwereld.⁸ Hij moest Hades met vriendelijke woorden bepraten en de eerbiedwaardige Persephone vanuit het nevelige duister weer naar het licht brengen, te midden van de goden, opdat haar moeder haar met eigen ogen zou zien en haar woede laten varen. Hermes zei niet neen, dadelijk verliet hij het godenverblijf op de Olympus en stormde snel omlaag naar de diepten der aarde. Hij trof de heer van de onderwereld aan in zijn woning, waar hij samen met zijn geëerde echtgenote op een rustbed zat: erg tegen haar zin, want zij verlangde naar haar moeder.
- 346 De sterke doder van Argus ging dicht bij hen staan en sprak: "Hades met donkere haren, die over de afgestorvenen heerst, vader Zeus gebiedt mij de stralende Persephone uit de onderwereld weg te halen en naar de goden te brengen; zo kan haar moeder haar met eigen ogen zien en is het gedaan met de vreselijke wrok en toorn die de onsterfelijken zoveel nadeel berokkent. Want zij heeft het snode plan opgevat het krachteloze geslacht der mensen die op aarde zijn geboren, uit te roeien; daarom houdt zij het zaad in de aarde verborgen: zo wil zij de eerbewijzen aan de onsterfelijken onmogelijk maken. Zij voedt een vreselijke wrok: zij mijdt alle omgang met de goden en blijft afgezonderd in haar geurige tempel zitten, bij de citadel van Eleusis."
- 357 Zo sprak hij en Hades, die over de doden heerst, glimlachte met zijn wenkbrauwen maar negeerde het bevel van koning Zeus niet. Dadelijk spoorde hij de wijze Persephone aan: "Ga naar je moeder met donkere peplos, Persephone; wees kalm en zie het niet al te somber in, want ik zal
- ⁸ Hermes is de enige van de Olympische goden die de onderwereld kan betreden. Hij staat daarom te boek als de begeleider van de zielen van overledenen (*psychopompos*).

- geen onwaardige echtgenoot voor je zijn, te midden van de goden, ik ben zelf de broer van vader Zeus. Als je ginder bent, zul je heersen over al wat leeft en beweegt en bij de onsterfelijken de grootste eerbewijzen ontvangen. Want wie onrecht heeft begaan, zal het voor altijd moeten ontgelden, als hij geen offers brengt om je gemoed gunstig te stemmen, als hij de heilige gebruiken niet respecteert en geen passende geschenken aanbiedt.”
- 370 Zo sprak hij en de verstandige Persephone was verheugd; van blijdschap sprong zij dadelijk op, maar haar echtgenoot keek heimelijk rond en gaf haar het honingzoete zaad van de granaatappel te eten: hij wilde niet dat zij voor altijd daar zou blijven, bij haar geëerde moeder met donkere peplos. Toen liet Hades, die over velen heerst, zijn onsterfelijke paarden voor de gouden wagen spannen, zij klom erop en naast haar nam de sterke doder van Argus de teugels en de zweep ter hand en joeg de dieren uit het paleis. Heel gewillig vlogen ze voort en met gemak legden zij de lange weg af; niets kon de onsterfelijke paarden in hun vaart tegenhouden, geen zee of rivierwateren, geen grasrijke dalen of bergtoppen, want zij doorliefdeden de dichte lucht hoog daarboven.
- 384 En toen Hermes ze naar de plek had geleid waar Demeter met mooie krans verbleef, deed hij ze stilstaan voor haar geurige tempel; zodra zij haar dochter zag, snelde zij toe als een bacchante in het gebergte, waar het loofhout voor koele schaduw zorgt. En zodra Persephone het mooie gelaat van haar moeder zag, liet zij wagen en paarden voor wat ze waren: ze sprong van het voertuig, viel haar om de hals en omhelsde haar.
- 390 En terwijl Demeter haar lieve dochter nog in haar armen hield, kreeg ze plots in haar binnenste een voorgevoel, zij trilde heftig, liet haar kind los en vroeg dadelijk: “Liefje, je hebt toch daarbeneden niets speciaals gegeten, hoop ik, spreek op en verberg niets, we dienen het beiden te weten. Want dan zou je, nu je terug bent van de grimmige Hades, bij mij en bij je vader, Zeus met de donkere wolken, kunnen wonen, door alle goden geëerd.
- 398 Als je wel wat hebt gegeten, dan zul je weer afdalen en één derde van het jaar in de diepten der aarde doorbrengen en twee derde bij mij en de andere onsterfelijken. Maar zodra geurige bloemen van allerlei soort in de lente de aarde weer tooien, zul je uit de duistere onderwereld opstijgen: een wonderlijk schouwspel voor goden en sterfelijke mensen. En met welke list heeft de machtige gastheer van velen je misleid?”
- 405 De wondermooie Persephone antwoordde als volgt: “Moeder, ik zal je de hele waarheid vertellen. De snelle Hermes, de doder van Argus, kwam mij vanwege vader Zeus en de andere goden melden dat ik uit de onderwereld mocht terugkeren; “dan kan je moeder je met eigen ogen zien en is het gedaan met haar vreselijke wrok en toorn die de onsterfelijken zoveel nadeel berokkent.” Dadelijk sprong ik op van vreugde, maar Hades stak me heimelijk het zaad van de granaatappel toe, die honingzoete spijs, en met geweld dwong hij mij ervan te eten, hoewel ik het niet wou.
- 414 Hoe hij mij ontvoerde met de steun van mijn vader, de zoon van Cronus, en met mij naar de diepten der aarde trok, dat is een heel verhaal: ik zal je alles uitleggen, zoals je mij hebt gevraagd. Allen waren wij aan het spelen in een lieflijke wei: Leucippe, Phaino en Electra, Ianthe, Melite, Iache, Rhodeia, Callirhoë, Melobosis, Tyche, Okyrhoë, een bloem in de knop, en Chryseïs, Ianeira, Acaste, Admete, Rhodope, Pluto en de bekoorlijke Calypso, Styx, Urania en de lieflijke Galaxaura, en Pallas, die de strijd uitlokt, en Artemis die pijlen afschiet.
- 425 Wij waren mooie bloemen aan het plukken, verschillende soorten door elkaar: de lieflijke krokus en iris, hyacinten, rozeknoppen en lelies, een wonderlijk schouwspel, en de narcis die de brede aarde even welig laat bloeien als de krokus. En ik plukte van louter plezier, maar onderaan begon de aarde te splijten en uit die kloof sprong hij omhoog, de machtige heer, de gastheer van velen. Hij nam mij in zijn gouden wagen mee onder de aarde, erg tegen mijn zin: ik slaakte schrille kreten. Vol droefheid vertel ik je dat alles naar waarheid.”
- 434 Zo deelden zij heel de dag hun gevoelens en door hun wederkerige liefde brachten zij elkaar weer volledig op krachten: hun verdriet ging voorbij en zij wisselden hun vreugde uit. Toen kwam Hecate met glanzende hoofddoek naar hen toe en betuigde haar genegenheid aan de dochter van de eerbiedwaardige Demeter. En van dat ogenblik af was die godin haar dienaars en volgelingen.
- 441 En de zwaar donderende Zeus met ver reikende stem, zond toen Rhea met mooie haren naar hen toe om te bemiddelen, om Demeter met donkere peplos terug bij de schare der goden te brengen. Hij beloofde haar te midden van de onsterfelijken te overladen met de eerbewijzen die zij verkoos, en hij zegde toe dat zijn dochter voortaan één derde van het jaar in het nevelige duister zou verblijven en twee derde bij haar moeder en de andere goden.
- 448 Dat was de boodschap en Rhea negeerde Zeus' opdracht niet. Vlugsnelde zij van de toppen van de Olympus naar beneden en kwam in de Rarische vlakke aan. Tevoren was dat een vruchtbaar en weelderig bouwland, maar op dat ogenblik was het helemaal niet vruchtbaar, er zat geen leven in, er was geen sprietje groen te zien: de grond hield de witte gerst verborgen, volgens de plannen van Demeter met mooie enkels. Maar met het vorderen van de lente zou dat land weldra fijne graanhalmen dragen, volop, en daarna zou de grond met zijn vette voren zware korenaren torsen, klaar om tot schoven te worden gebonden. Daar kwam Rhea het eerst aan, toen zij uit de onmetelijke ether neerdaalde, zij zagen elkaar vol

vreugde weer en waren blij van hart.

- 459 En Rhea met glanzende hoofddoek sprak tot Demeter als volgt: “Kom mee, kind; de zwaar donderende Zeus met ver reikende stem, verzoekt je naar de schare der goden te gaan, hij belooft je te midden van de onsterfelijken te overladen met de eerbewijzen die je verkiest. En hij zegde toe dat je dochter voortaan één derde van het jaar in het nevelige duister zal verblijven en twee derde bij haar moeder en de andere goden; hij bevestigde dat hij zijn belofte zou houden en bezegelde met een hoofdknik zijn woord. Kom nu, mijn kind, wees gehoorzaam en blijf niet zo boos op Cronus’ zoon met de donkere wolken: doe dadelijk het levenbrengende gewas voor de mensen groeien.”
- 470 Zo sprak zij, en Demeter met mooie krans zei niet neen: aanstonds liet zij het zaad uit de zware grond opschieten. Wijd en zijd tooide de aarde zich met bloemen en bladeren. Toen ging zij naar de koningen die recht en wet handhaven, naar Triptolemus en de paardenmenner Diodes, naar Eumolpus en de machtige legeraanvoerder Celeus, en zij toonde hen hoe zij de riten moesten voltrekken. Ook onthulde zij aan allen toen de heerlijke heilige mysteriën, die men onder geen beding mag leren kennen of meedelen, want eerbied voor de goden houdt de lippen verzegeld en dit verbod duldt geen overtreding.
- 480 Gelukkig is de aardse mens die ze heeft aanschouwd; maar wie niet in de mysteriën is ingewijd, wie eraan niet deelneemt, kent nooit hetzelfde lot, ook niet in het nevelige duister aan de overzijde van de dood. En toen de verheven godin alles had meegedeeld, begaf zij zich met de dochter op weg naar de Olympus, waar de andere goden bijeen waren: daar wonen zij bij Zeus, die de bliksem slingert, en genieten de eer die hen toekomt. De aardse mens die door hen graag gezien wordt, is beslist gelukkig. Dadelijk zenden zij Plutus naar zijn ruime woning: deze huisgod schenkt de sterfelijke mensen rijkdom.
- 490 Welnu godin die heerst over het geurige land van Eleusis, over Paros dat door water is omringd, en over het rotsige Antron, beloon mijn lied met een leven dat mijn hart verblijdt. Dan zal ik u, eerbiedwaardige vorstin Demeter, die heerlijke gaven uitdeelt en rijpe vruchten brengt, en ook uw wondermooie dochter Persephone, eveneens in andere zangen gedenken.

Homerische hymne aan Demeter 15-32, fragment ter vertaling

Demeter heeft haar dochter Persephone achtergelaten bij de vlakte van Nysa, een mythisch gebied dat niet te lokaliseren valt. Samen met de dochters van Okeanos gaat Persephone bloemen plukken. De dichter geeft een korte opsomming van de prachtige bloemen die er groeien, waarvan een reusachtige narcis het pronkstuk vormt: Gaia heeft die speciaal laten groeien om het meisje te verlokken, zodat Hades haar kan overweldigen.

- 15 ἦ δ' ἄρα θαμβήσασ' ὠρέξατο χερσὶν ἄμ' ἄμφω
καλὸν ἄθυρμα λαβεῖν· χάνει δὲ χθὼν εὐρυάγνια
Νύσιον ἄμ πεδίον τῆ ὄρουσεν ἄναξ πολυδέγμων
ἵπποις ἀθανάτοισι Κρόνου πολυώνυμος υἱός.
ἀρπάξας δ' ἀέκουσαν ἐπὶ χρυσεῖσιν ὄχοισιν
- 20 ἦγ' ὀλοφυρομένην· ἰάχησε δ' ἄρ' ὄρθια φωνῆ
κεκλομένη πατέρα Κρονίδην ὑπατον καὶ ἄριστον.
οὐδέ τις ἀθανάτων οὐδὲ θνητῶν ἀνθρώπων
ἤκουσεν φωνῆς, οὐδ' ἀγλαόκαρποι ἐλαίαι,
εἰ μὴ Περσαίου θυγάτηρ ἀταλὰ φρονέουσα
- 25 ἄϊεν ἐξ ἄντρον Ἐκάτη λιπαροκρήδεμος,
Ἥελίος τε ἄναξ Ὑπερίονος ἀγλαὸς υἱός,
κούρης κεκλομένης πατέρα Κρονίδην· ὁ δὲ νόσφιν
ἦστο θεῶν ἀπάνευθε πολυλλίστῳ ἐνὶ νηῶ
δέγμενος ἱερὰ καλὰ παρὰ θνητῶν ἀνθρώπων.
- 30 τὴν δ' ἀεκαζομένην ἦγεν Διὸς ἐννεσίησι
πατροκασίγητος πολυσημάντων πολυδέγμων
ἵπποις ἀθανάτοισι Κρόνου πολυώνυμος υἱός.

15	ἦ
θαμβέω
ὠρέγομαι + inf.
ἄμα	zij (Persephone)
verbaasd zijn, versted staan
zich uitstrekken om
tegelijk
16	ἄθυρμα n.
χάινω, aor. (ἐ)χανον
χθών f.
εὐρυάγνια	stuk speelgoed, mooi ding (bedoeld is de narcis)
zich openen, gapen
aarde
met brede wegen (epitheton)
17	ἄμ
τῆ
ὄρούω
πολυδέγμων	= ἀνά
waar
opspringen, snellen
velen ontvangend
18	πολυώνυμος	veelnamig, met vele namen

19	ἀέκων, -ουσα ῥοι pl.t.	onvrijwillig, tegen zijn/haar zin wagen
20	ἦγε ὀλοφύρομαι ιάχω ὄρθια adv.	van welk werkwoord? jammeren luid schreeuwen hoog
21	κέλομαι, aor. (ἐ)κεκλόμην ὑπατος	roepen, aansporen hoogste
23	ἀγλαόκαρπος ἐλαίη	met schitterende vruchten olijfboom
24	εἰ μὴ ἀταλός	behalve onschuldig, lief, vrolijk
25	αἶω λιπαροκρήδεμνος	horen, vernemen met glanzende sluier
26	Ἵπερίων	een zonnegod
27	νόσφιν	op een afstand, afgezonderd
28	ἦμαι ἀπάνευθε + gen. πολύλλιστος νηός	zitten verwijderd van vol gebeden tempel
29	δέγμενος	ptc. aor. van δέχομαι
30	ἀεκαζόμενος ἐννεσίη	= ἀέκων inblazing, initiatief
31	πατροκασίγητος πολυσημάντωρ	oom, broer van de vader velen gebiedend, meester over velen

Ovidius, *Fasti* IV. 425-450, fragment ter vertaling

De *Fasti* (Kalender) is een onvoltooid leerdicht, waarin Ovidius aan de hand van de Romeinse kalender allerlei rituelen en religieuze gebruiken behandelt, hetgeen de dichter steeds gelegenheid geeft om een mythologisch of legendarisch verhaal in te lassen. Het feest van de Cerealia op 11 en 12 april is voor Ovidius een aanleiding om over de schaking van Proserpina (= Persephone) te vertellen.

Wanneer de brongodin Arethusa alle moeders onder de godinnen heeft uitgenodigd voor een ritueel feestmaal, laat Ceres haar dochter Proserpina achter bij de stad Henna op Sicilië, waar zich haar favoriete paleis bevindt. Het meisje laat deze gelegenheid om er ongestoord met vriendinnen op uit te trekken, niet onbenut.

Metrum: elegisch distichon.

- 425 Filia, consuetis ut erat comitata puellis,
errabat nudo per sua prata pede.
valle sub umbrosa locus est aspergine multa
uvidus ex alto desilientis aquae.
tot fuerant illic, quot habet natura, colores,
430 pictaque dissimili flore nitebat humus.
quam simul aspexit, 'comites, accedite,' dixit,
'et mecum plenos flore referte sinus.'
praeda puellares animos prolectat inanis,
et non sentitur sedulitate labor.

In de verzen 435-442 worden alle soorten bloemen opgesomd die de meisjes plukken.

- Carpendi studio paulatim longius itur,
et dominam casu nulla secuta comes.
445 hanc videt et visam patruus velociter aufert
regnaque caeruleis in sua portat equis.
illa quidem clamabat: 'io, carissima mater,
auferror!' ipsa suos abscideratque sinus.
panditur interea Diti via, namque diurnum
450 lumen inadsueti vix patiuntur equi.

425	consuetus	gebruikelijk, vertrouwd
	comitatus	vergezeld door
426	pratum	weide
427	umbrosus	schaduwrijk

	aspergo, asperginis	het opspatten, opspattend water
428	uvidus	vochtig, nat
	desilio	naar beneden springen, neerklaten
430	pingo III, pinxi, pictum	schilderen, kleuren
	niteo	glanzen, blinken
	humus	<i>f.</i> aarde
431	simul	zodra
432	plenus + <i>abl.</i>	vol met
	sinus, -us	plooi in een jurk
433	praeda	buit
	puellaris	meisjesachtig, van meisjes
	prolecto I	aanlokken
	inanis	loos, onbetekenend, vergeefs
434	sedulitas, -tatis	ijver, toewijding
443	itur	men gaat, ze gaan
444	domina	<i>Proserpina</i>
	casu	toevallig
	secuta	<i>vul aan:</i> est
445	patruus	oom (<i>van vaderskant</i>)
446	caeruleus	donkerblauw, zwart
448	abscideratque	<i>vertaal</i> -que <i>alsof het aan ipsa gekoppeld is</i>
	abscindo III, -scidi	verscheuren, losscheuren
449	pando III	openen
	Dis, Ditis	= Pluto
	diurnus	dagelijks, van de dag, dag-
450	inadsuetus	er niet aan gewend